

Evropské výběrové šetření o zdraví (EHIS) v ČR 2008

Šárka Daňková

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

www.uzis.cz

Harmomogram šetření

- Leden- duben 2008 – příprava dotazníku
- Duben - květen 2008 – realizace výběru, nábor tazatelů, školení začátkem června
- Sběr dat – 2 fáze
 - 1. fáze: červen a červenec 2008
 - 2. fáze: září a říjen 2008
- Listopad – prosinec 2008 – kontrola dat

Realizace šetření

- 3825 oslovených respondentů, 1955 získaných rozhovorů (response rate okolo 50 %)
- Populace ČR starší 15 let
- 115 tazatelů, spolupráce s ČSÚ, SZÚ a studenty
- Face-to-face rozhovory (první kontakt dopisem)
- Papír a tužka
- Výběr – 2 stupňový, stratifikovaný z CRO
 - 1. stupeň – výběr 310 obcí v rámci strat (kraj a vel.skupina obce)
 - 2. stupeň – výběr osmic respondentů (prostý náhodný výběr)
- Dotazník – 4 Evropské moduly + 12 národních otázek, 32 stran, rozhovor trval cca 50 min.

Obsah dotazníku

EBM - Background Module

- Pohlaví, věk, vzdělání, rodinný stav, zaměstnání (včetně profese),
- velikost domácnosti, příjmy

EHSM - European Health Status Module

- MEHM (subjektivní zdraví, přítomnost chronické nemoci, omezení běžných aktivit)
- Jednotlivé chronické nemoci a jejich prevalence
- Úrazy doma, na pracovišti, nemoci z povolání
- Omezení funkcí – zrak, sluch, chůze, jemná motorika
- Omezení v činnostech – péče o sebe (hygiena, jídlo), péče o domácnost
- Duševní zdraví, bolesti

EHCM - Health Care Module

- Hospitalizace, lékař (zubař, specialista, domácí péče, alternativní medicína), preventivní vyšetření (tlak, cholesterol, okultní krvácení, mamograf)
- Předepsané a nepředepsané léky, výdaje na zdravotní péči

EHDM - Health Determinants Module

- Kouření, alkohol, fyzická aktivita, drogy
- Výška a váha, životní prostředí, stravovací návyky

12 národních otázek – užívání drog, sociální kontakty, poznávací schopnosti, kvalita života

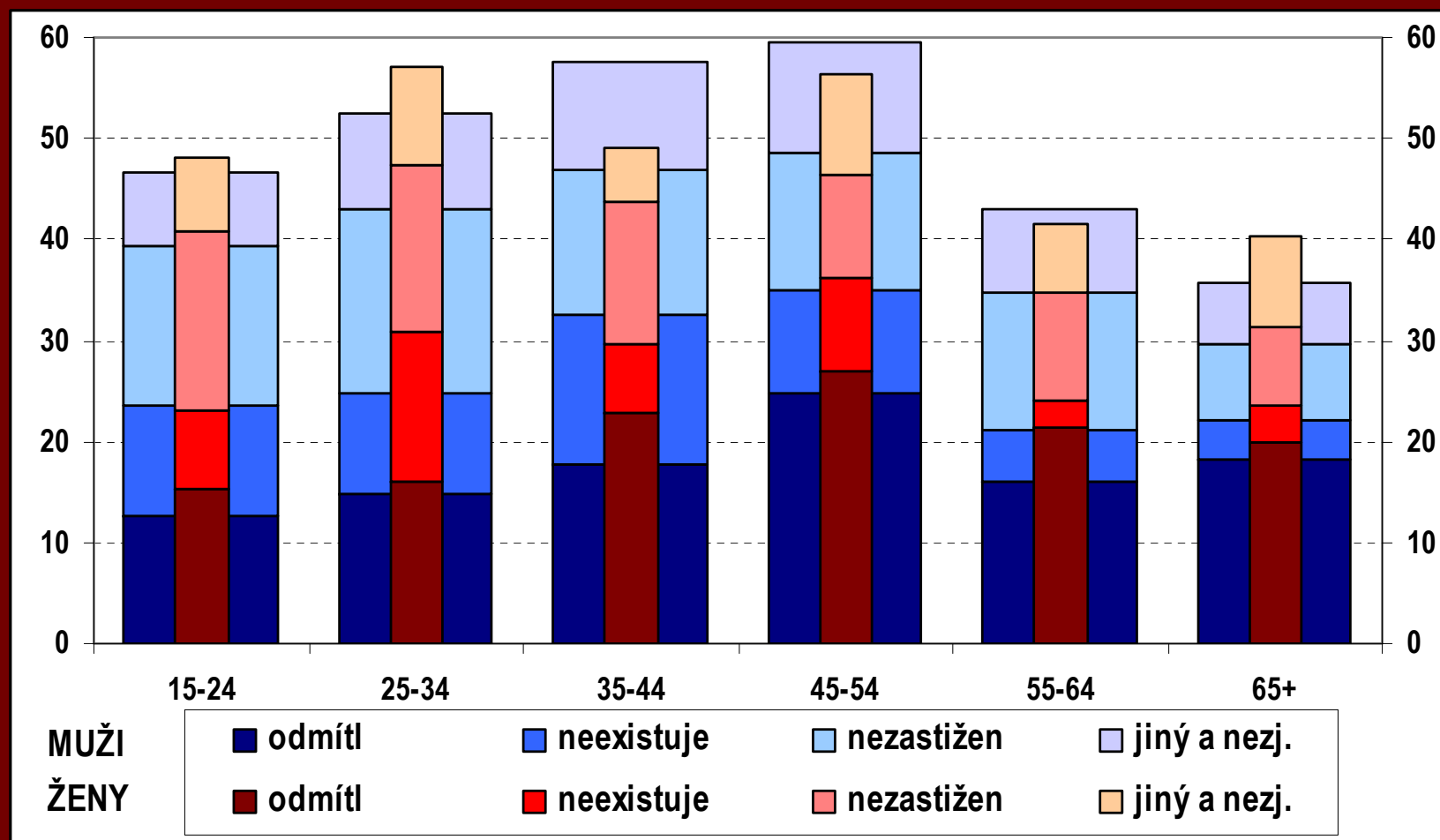
Účast v šetření

- Z původního počtu 3825 respondentů bylo získáno 1955 vyplněných dotazníků, tzv. response-rate je 51 %
- Nejčastější důvod neprovedení: odmítnutí respondentem (43 %) a nezastižen doma (30 %)
- Vyšší míra účasti v menších obcích, nejnižší účast ve městech nad 100 tis. obyvatel
- Cca 20 % nerealizovaných rozhovorů - osoby, které nemohly být kontaktovány (odstěhovaly se, adresa neexistuje, zemřel)
- Tzv. **čistá response-rate** – 56 %
- Nízká míra účasti

Důvod	Počet	%
Odmítl	719	42,8
Odstěhoval se	199	11,9
Nezastižen doma	505	30,1
Neexistující adresa	105	6,3
Zemřel	15	0,9
Mentálně nezpůsobilý	30	1,8
Jiný	105	6,3
Celkem	1678	100
Nezjištěno	192	

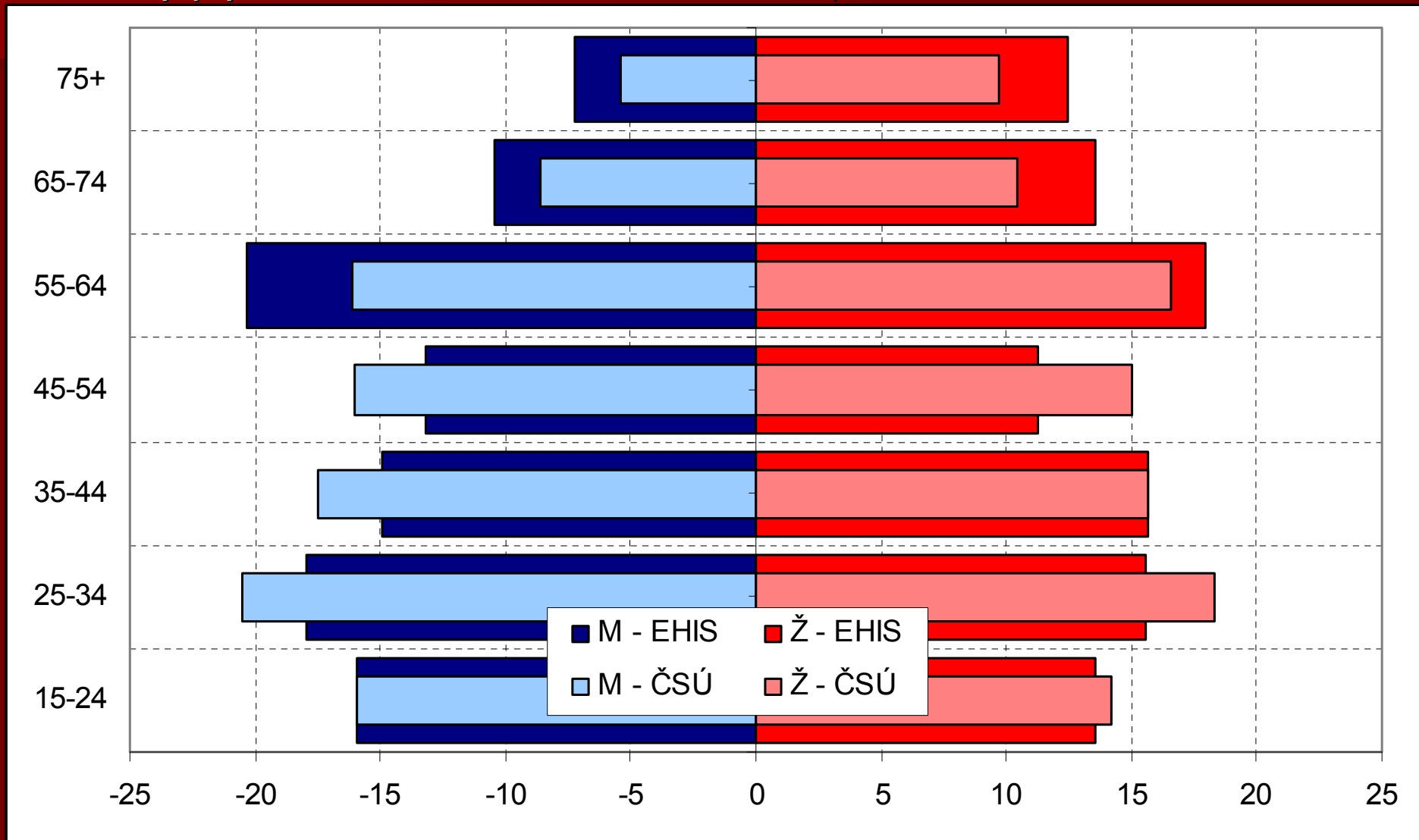
(Ne)účast respondentů

- Nejvyšší míra neúčasti ve věku 35-54 let, nejnižší u nejstarších osob
- Osoby mladší častěji nezastiženy doma, starší osoby měly vyšší podíl odmítnutí

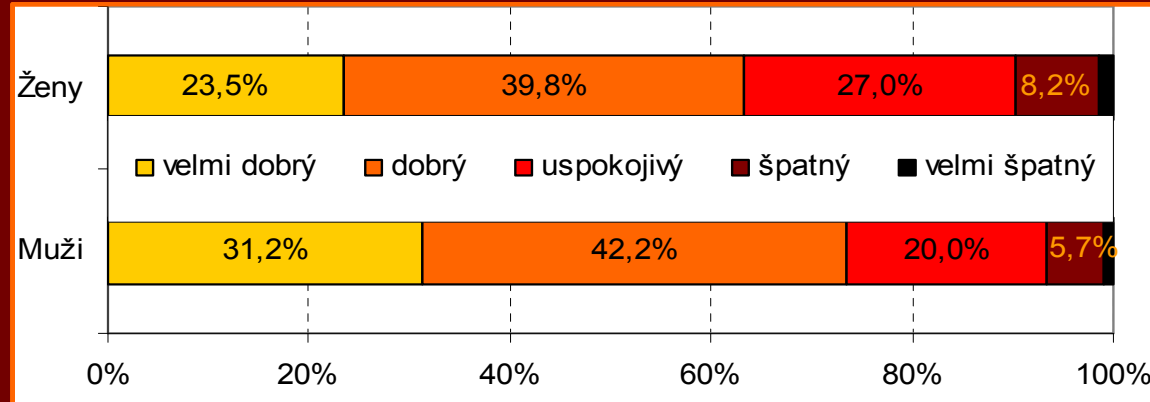
Věková struktura respondentů

- Nejvýraznější rozdíly ve věku 45-54 let (zastoupeny pouze ze 78 %)
- Osoby ve věku nad 75 let zastoupeny zhruba o 30 % více než v populaci
- Rozdíly plynou z odlišností v účasti dle věku, nutnost vážení

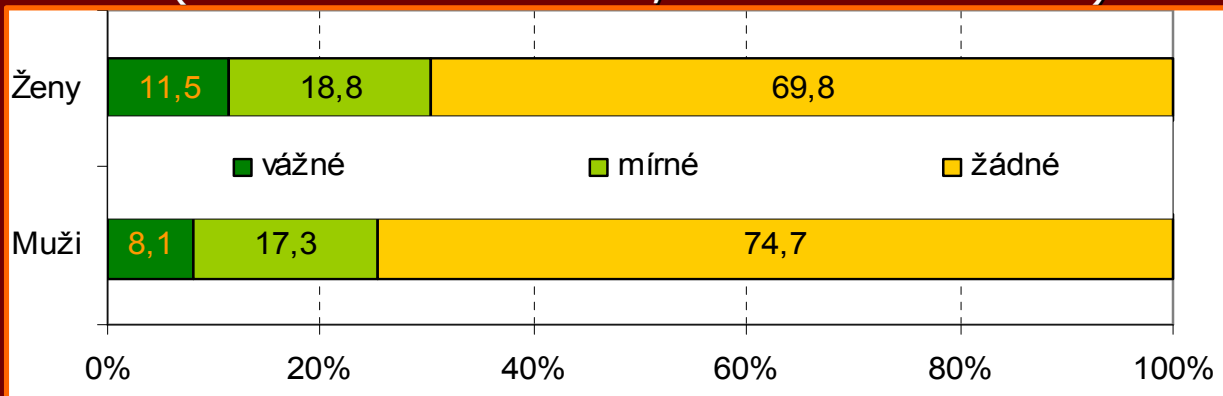

Základní charakteristiky zdraví

- Minimální evropský modul o zdravotním stavu – MEHSM (zařazen nejen ve zdravotních šetřeních, ale např. i v SILC)
- Subjektivní hodnocení zdraví
 - Spíše pozitivní hodnocení
 - Lepší u mužů než u žen
 - Zlepšuje se v čase

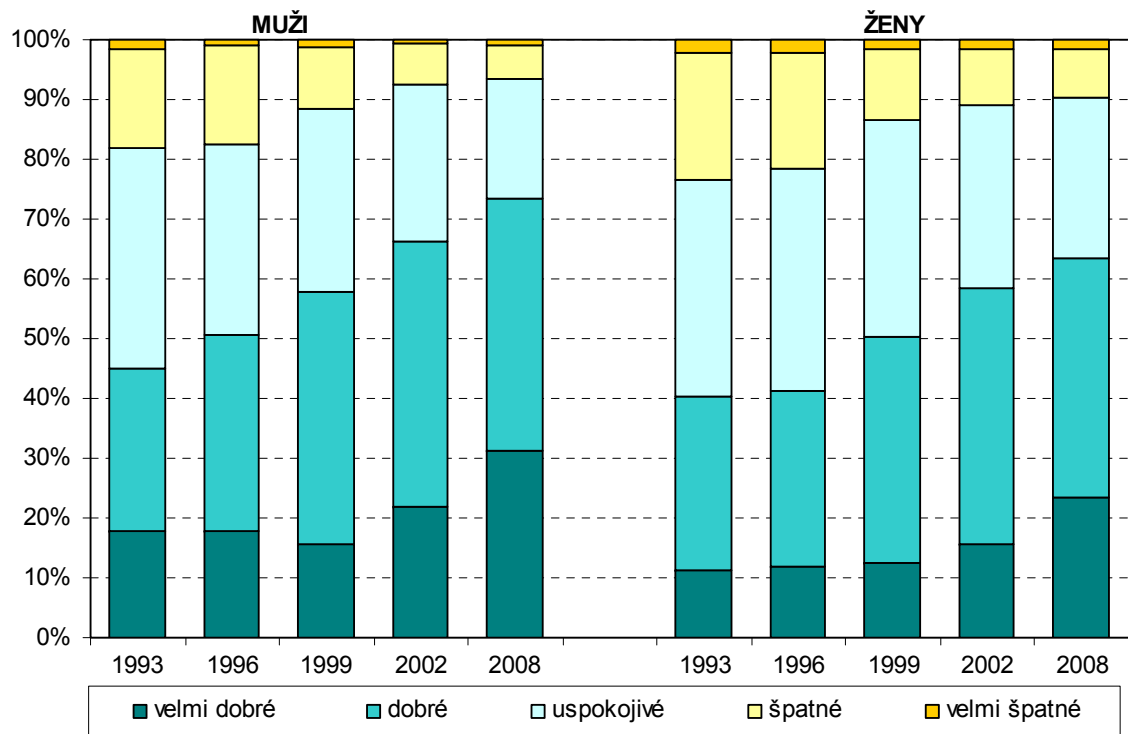
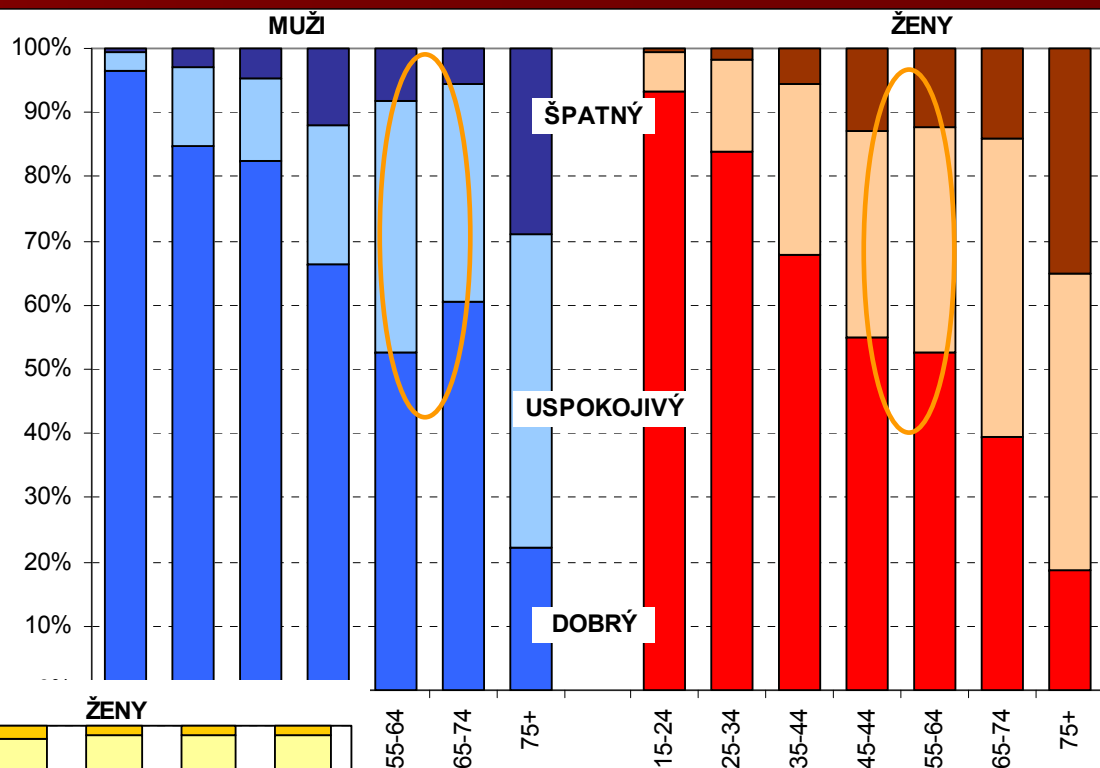

- Přítomnost dlouhodobé nemoci (min. 6 měsíců), s věkem roste
 - 40 % mužů a 47 % žen (rok 2002: 53 % mužů, 64 % žen)
- Omezení v běžných aktivitách ze zdravotních důvodů, s věkem roste
 - (rok 2002: 14 % mužů, 21 % žen omezeno)

Subjektivní zdraví

- S věkem se hodnocení zdraví zhoršuje
- Osoby, které čerstvě nastoupily do důchodu se cítí lépe

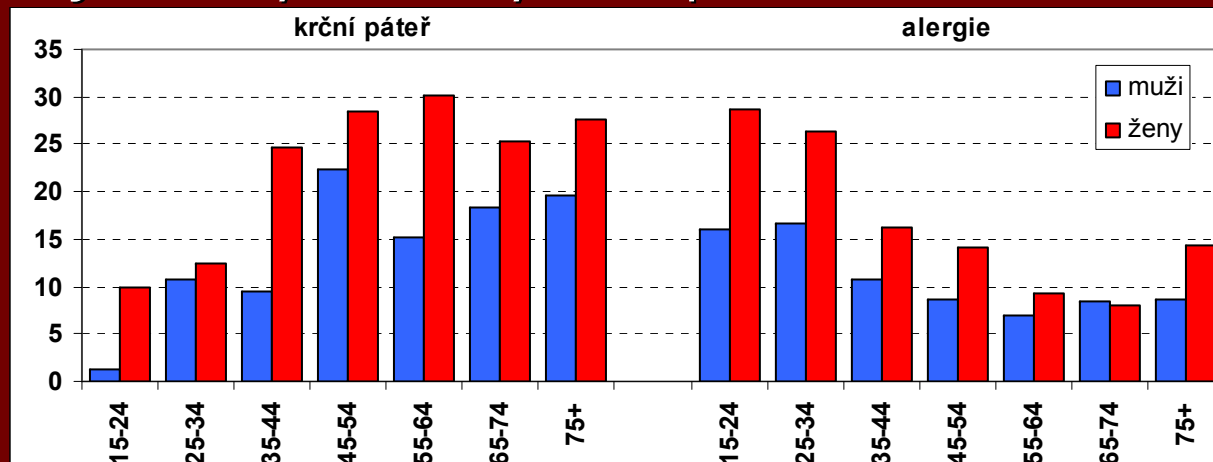
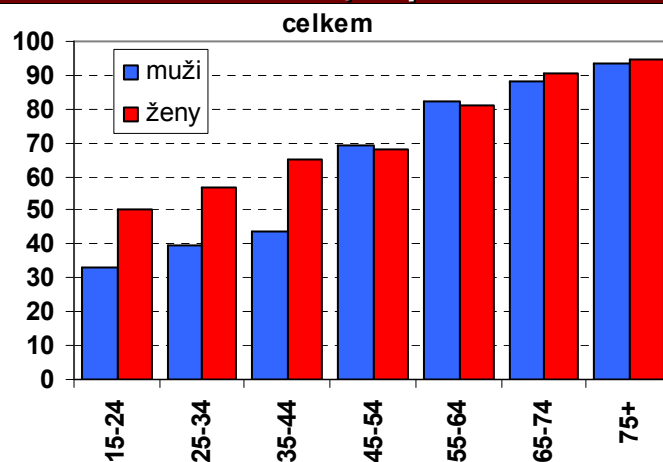

- V čase se subjektivní hodnocení zdraví zlepšuje
- Nejvýraznější zlepšení ve věku 65-74 let
- Podíl osob s dobrým a velmi dobrým zdravím:
 - 1993: M:45 %, Ž:40%
 - 2008: M:73 %, Ž:63%

Chronické nemoci

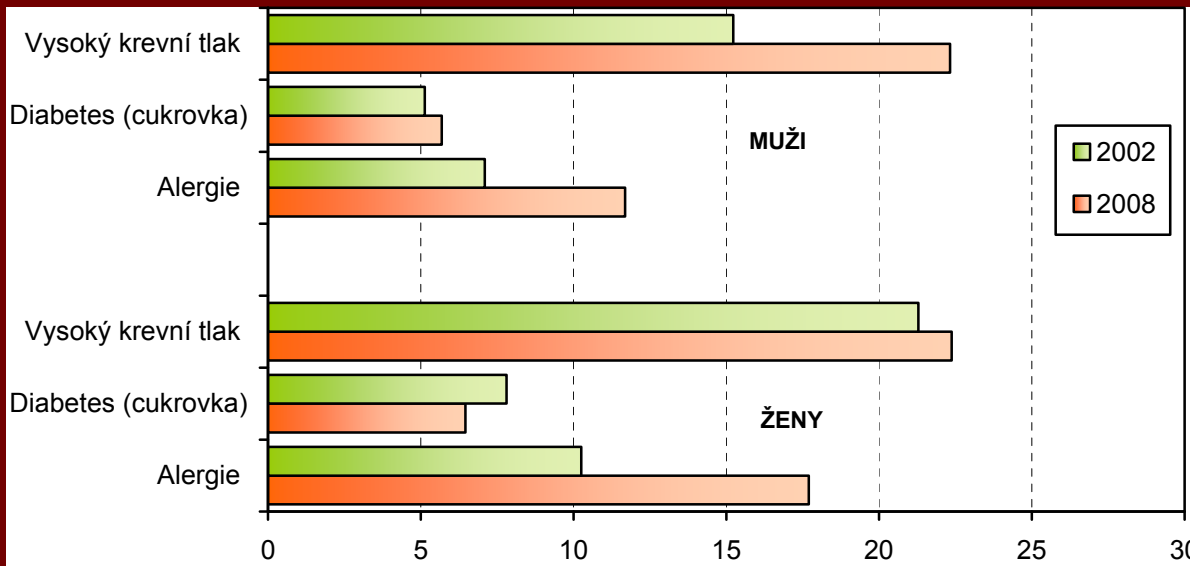
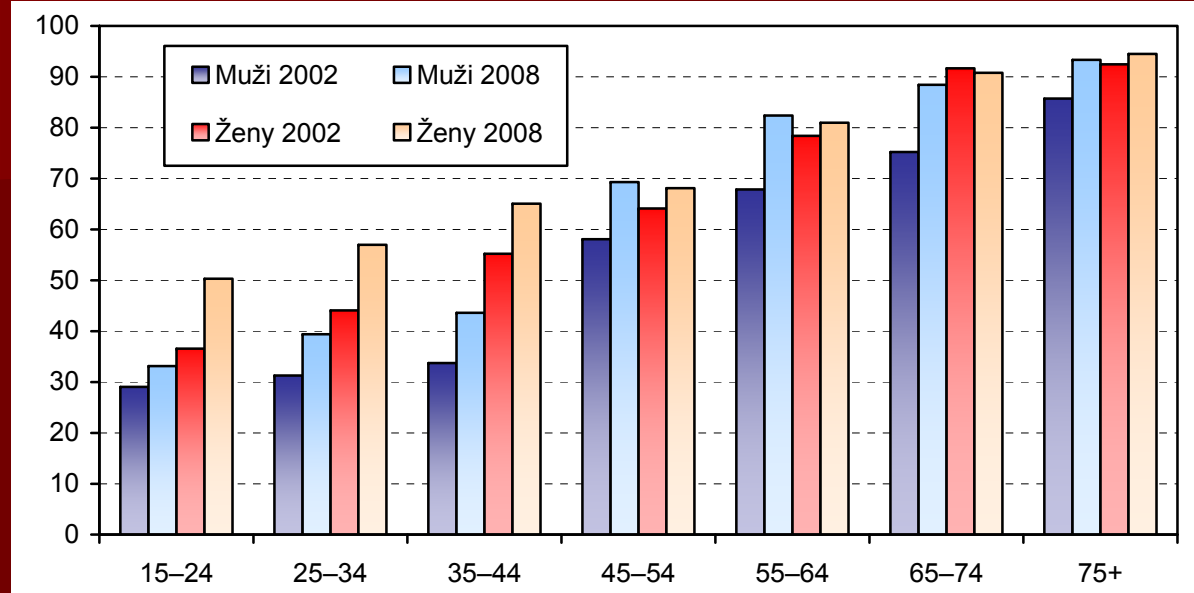
- Zjišťována přítomnost 26 dlouhodobých onemocnění
 - Přítomnost nemoci někdy v životě (72 %)
 - Přítomnost nemoci v posledních 12 měsících (63 %)
 - Je nemoc diagnostikována lékařem? (67 %)
 - Léčba/ léky (54 %)
 - Omezení nemocí (48 %)
- Nejčastější nemoci
 - Hypertenze (24 %)
 - Problémy s páteří (25%)
 - Alergie (18 %)
- S věkem prevalence většinou roste, vyjma např. alergie
- Ženy (77 %) trpěly chronickou nemocí častěji než muži (67 %), zejména v nižším věku, i při zohlednění jednotlivých věkových skupin

Obtíž v posledních 12 měsících	muži	ženy
Vysoký krevní tlak	22.3	22.4
Problémy v oblasti bederní páteře, kříže	20.6	23.3
Problémy v oblasti krční páteře	12.4	21.8
Alergie	11.7	17.7
Osteoartritida	8.8	13.6
Revmatoidní artritida	5.9	9.1
Diabetes (cukrovka)	5.7	6.5

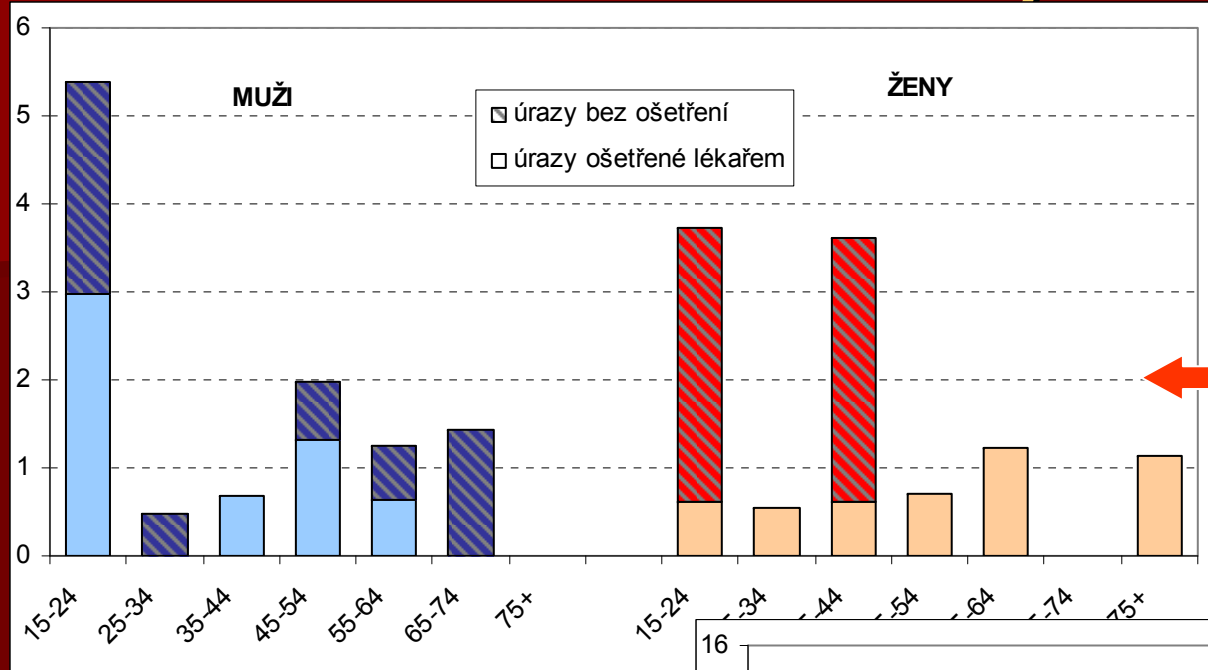
Chronické nemoci

- Podíl osob s nemocí někdy v životě:
 - 2002: M:55 %, Ž:65%
 - 2008: M:67 %, Ž:77%
- Odlišný výčet nemocí
- Vliv stárnutí
- Nárůst ve věku 15-44 Ž a 45-74 M

- Růst výskytu hypertenze u mužů
- Růst výskytu alergií

Úrazy

- Úraz celkem – 10,5 % osob, z nich 75 % ošetřeno lékařem, nejvíce v nejnižším věku

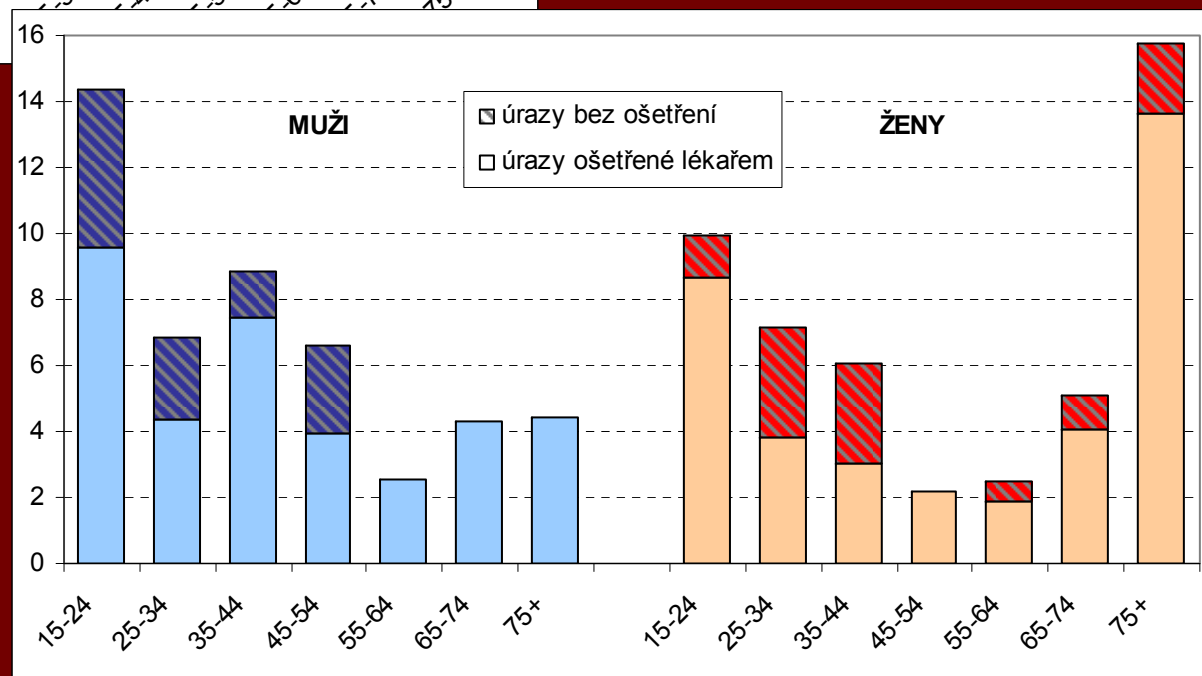
- Dopravní nehoda u 1,8 % osob, cca 1/2 z toho ošetřena lékařem

- Nejčastěji muži 15-24 let

- Úraz doma – 7 % osob, nejčastěji mladí muži a nejstarší ženy

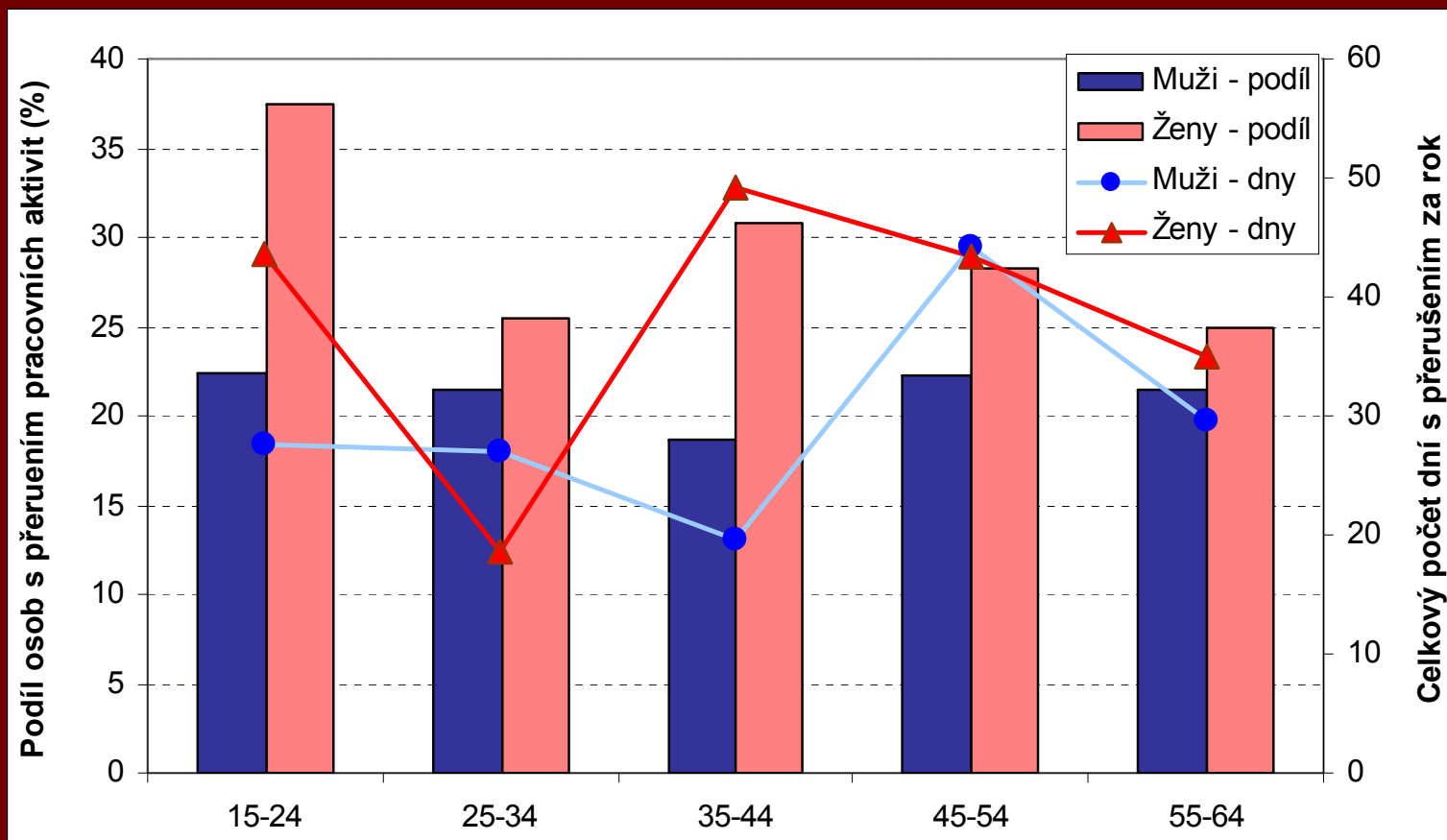
- Školní úraz – 7 % žáků

- Pracovní úraz – 3 % zaměstnaných (řemeslníci, výrobci, opraváři)

Pracovní neschopnost

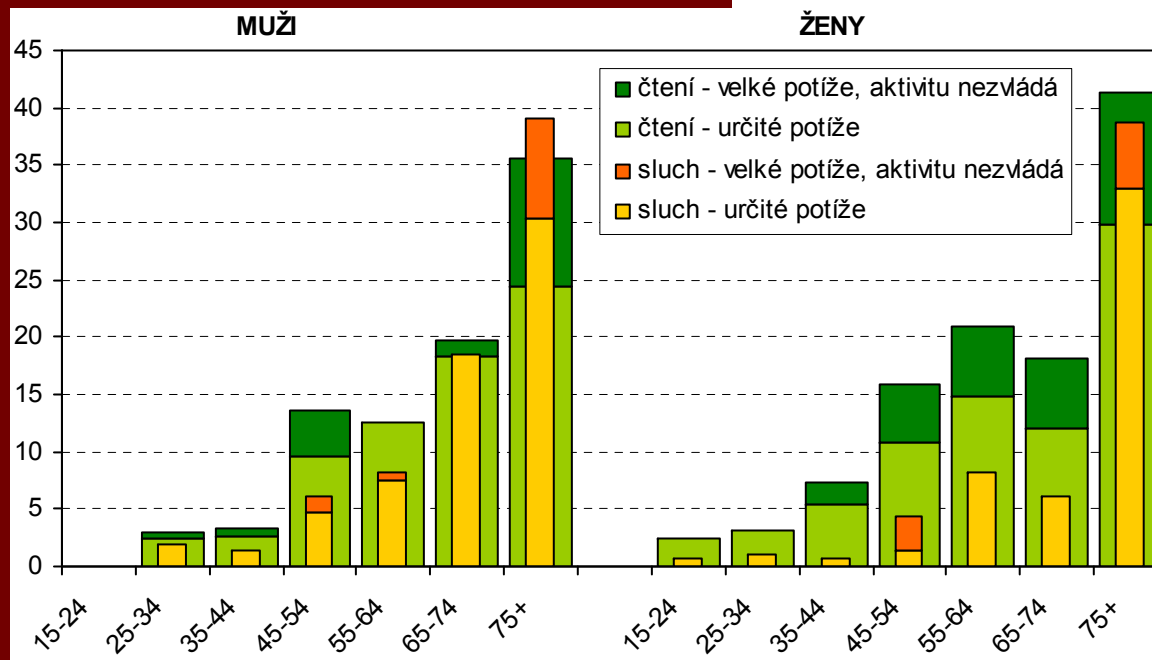
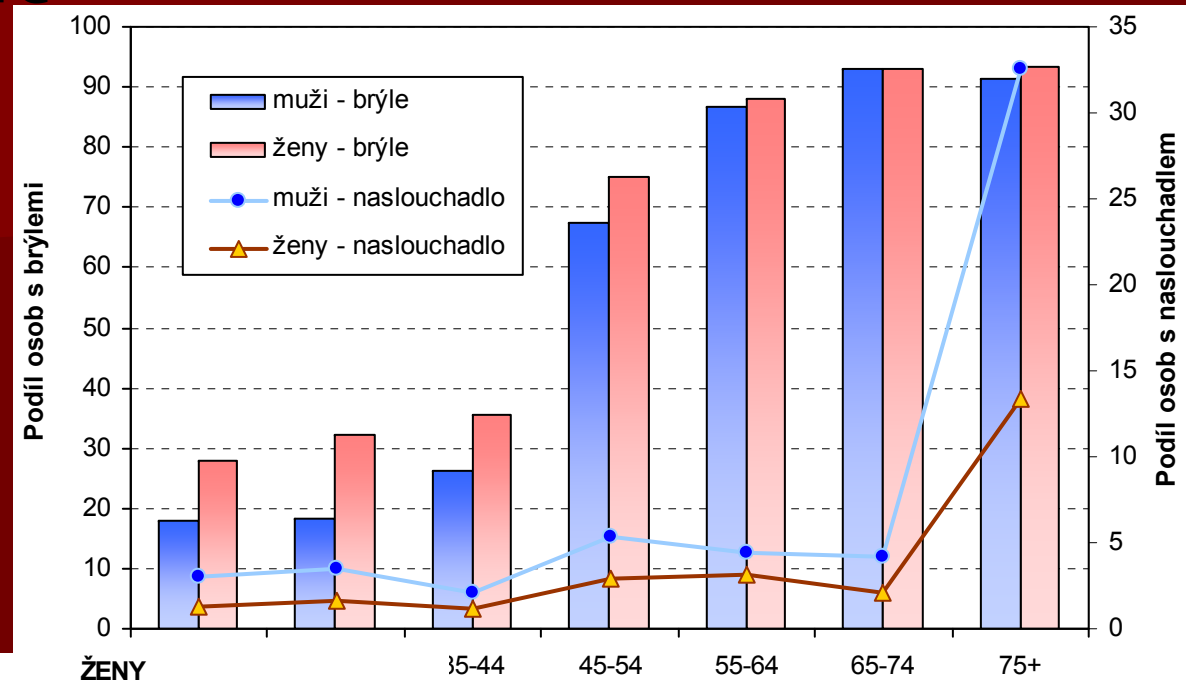
- Otázka, zda respondent musel přerušit pracovní aktivity ze zdravotních důvodů v posledních 12 měsících (nejen pracovní neschopnost)
- 24 % respondentů ve věku 15-64 let, ženy (29 %) častěji než muži (21 %)
- 30 dnů za rok u mužů, 40 dnů u žen
- Ukazatele nižší než vykazuje ČSSZ

Omezení aktivit

– smysly

- Brýle či kontaktní čočky – 53 %, ženy (59 %) častěji než muži (48 %)
- Naslouchadlo - 4 %
- Smyslové schopnosti – s uvažováním pomůcek

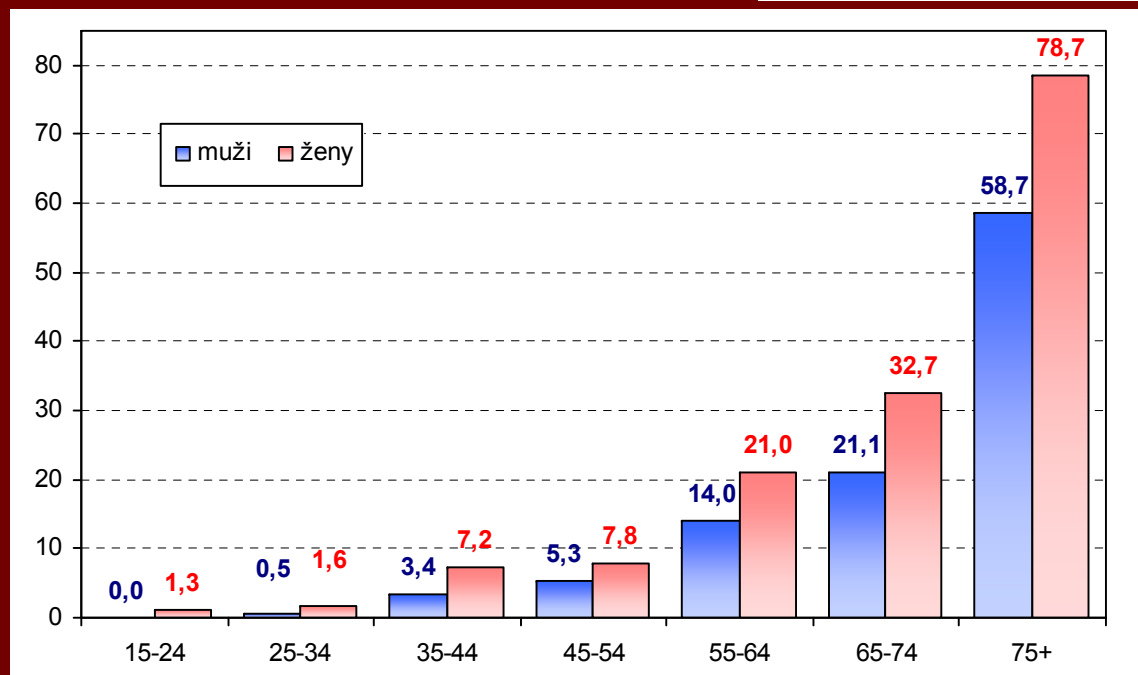
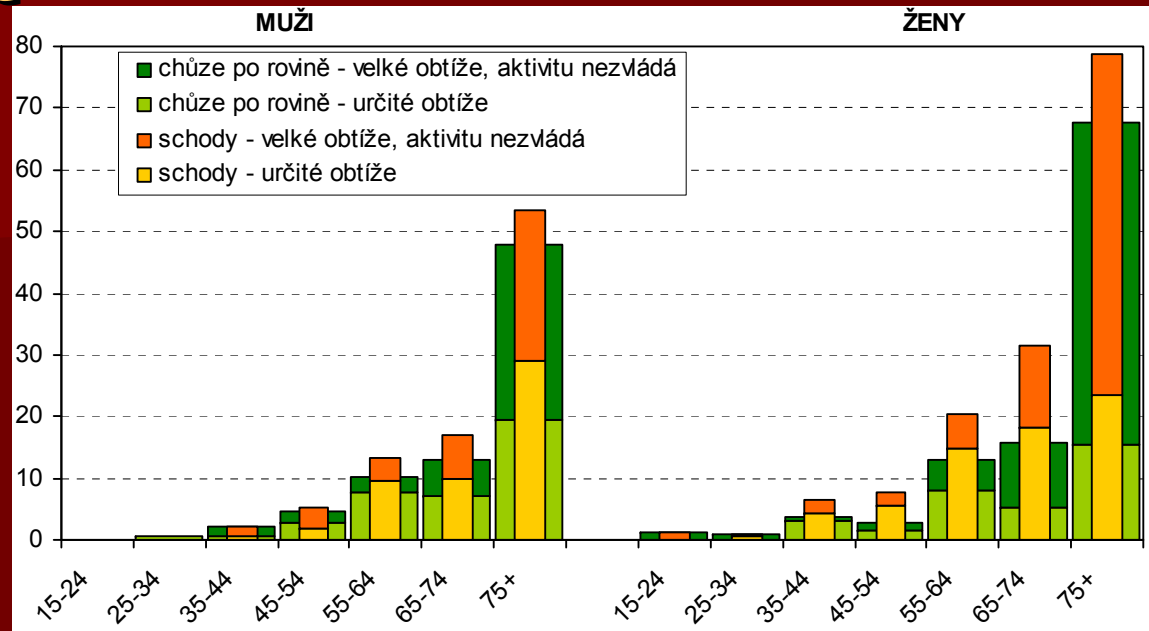

- Vidění na blízko – 9% mužů a 13 % žen
- Vidění na dálku – 5% mužů a 11 % žen
- Ženy mají častěji problémy se zrakem
- Potíže se sluchem – 6% osob, obě pohlaví stejně

Omezení aktivit

– pohyb

- Sledovány pohybové schopnosti bez pomůcek
- Chůze po rovině a do schodů – potíže 8 % mužů a 16 % žen
- Ženy mají potíže častěji i po odstranění vlivu věkové struktury

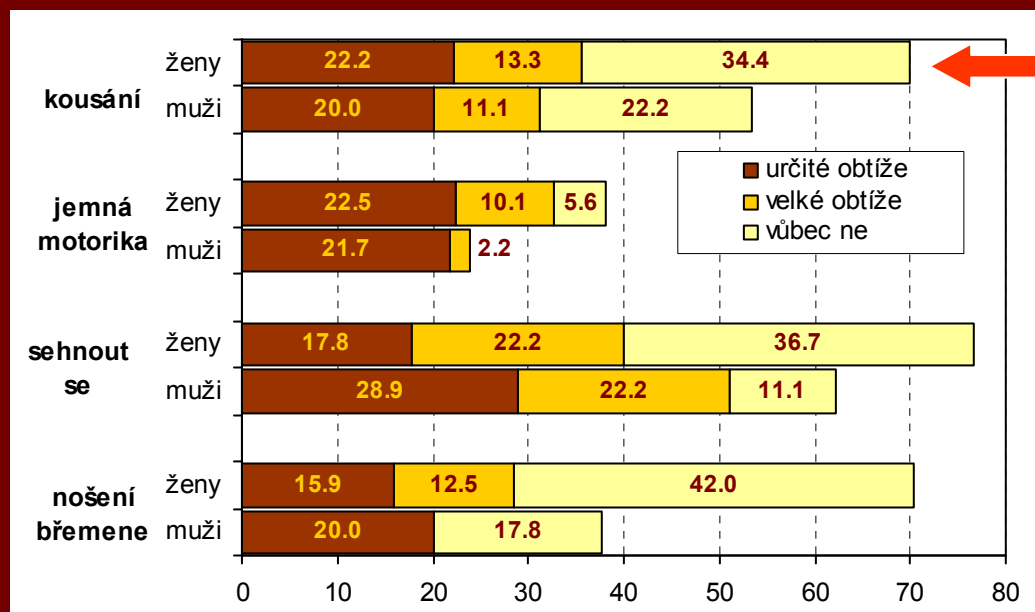
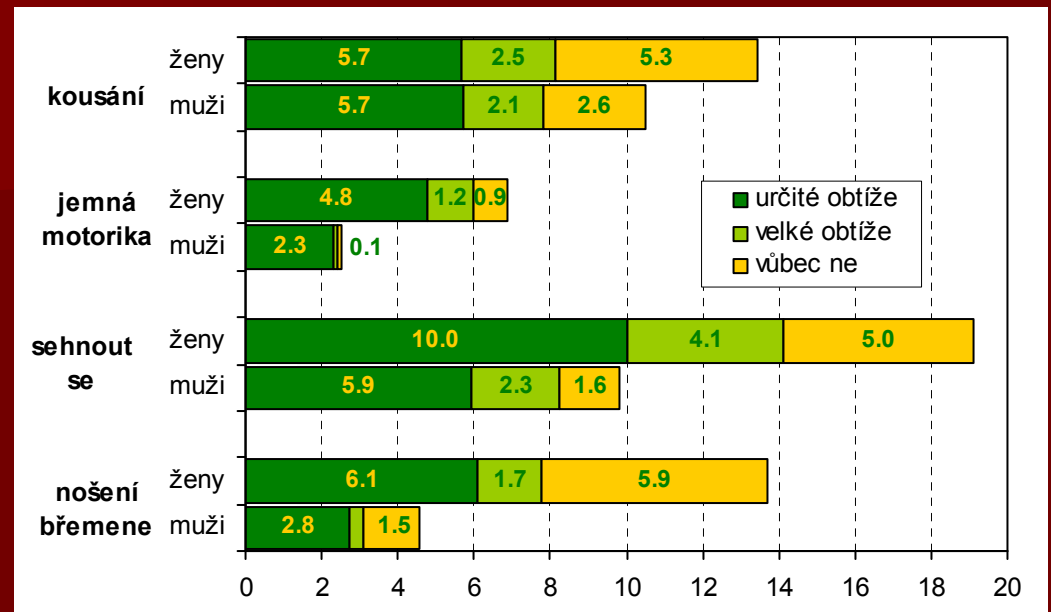

- Problémy se týkají zejména osob 75+
- cca 1/5 mužů a 2/5 žen chůzi vůbec nezvládá
 - 60 % mužů a 80 % žen je omezeno v pohybu

Omezení aktivit

– motorika

- Kousání – 10 % mužů, 13% žen má problém
- Jemná motorika – problémy zejména u žen v nejstarším věku
- Sehnout se – desetina mužů, pětina žen má potíž, ženy častěji
- Břemeno – zejména u žen

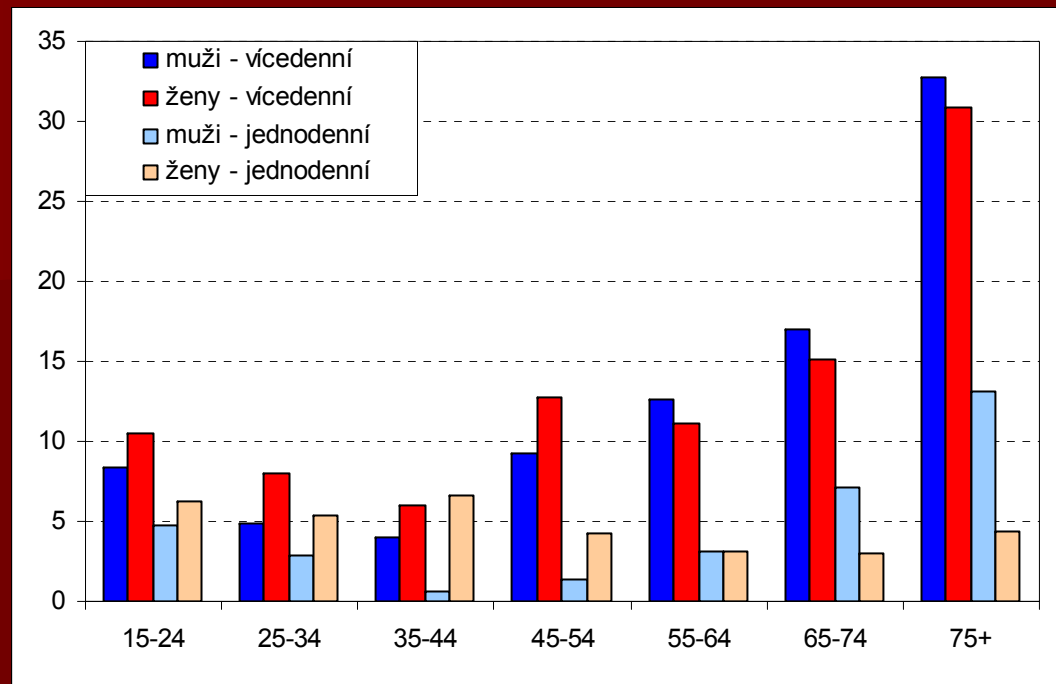

Osoby 75 let a více

- Bez pomůcky nemůže vůbec kousat 35 % žen
- Téměř 40 % žen má problém s jemnou motorikou
- 70 % osob má problém sehnout se
- 40 % žen neunesou vůbec těžkou nákupní tašku

Hospitalizace

- 10 % mužů a 12 % žen bylo v posledních 12 měsících hospitalizováno na více než jednu noc
- Ve srovnání s rokem 2002 se podíl mírně snížil (2002 M:10,6, Ž: 15,4 %- včetně porodů)
- V průměru 1,4 hospitalizace na 1 hospitalizovanou osobu
- V průměru pacienti strávili v nemocnici 12, resp. 15 dnů, průměrná ošetrovací doba se pohybovala okolo 10 dnů
- Ve srovnání s rokem 2002 se snížila průměrná ošetrovací doba u mužů
- 3,5 % mužů a 5 % žen bylo přijato k jednodenní hospitalizaci (rok 2002: 1,8 %)

Neuspokojená potřeba hospitalizace

- Cca 2 % dotazovaných uvedli, že potřebovali být hospitalizováni, ale nebyli (různé důvody, časové důvody, obava z operace apod.)

Další zpracování

V dohledné době budou zpracována další témata šetření:

- Omezení v běžných aktivitách (osobní péče, péče o domácnost)
- Duševní zdraví, kvalita života
- Ambulantní péče
- Prevence
- Léky
- Náklady na zdravotní péči
- Životní prostředí
- Alkohol
- Obezita
- Kouření
- Fyzická aktivita
- Drogy

Následovat bude zpracování souhrnné publikace s kompletními výsledky ze šetření

Na mezinárodní úrovni proběhne podrobná kontrola a úprava dat

- Sběr dat ze všech zemí EU (dokončení 1. vlny šetření do 2010), prezentace srovnání za EU v dohledné době nereálná

Prezentace informací

- V současné době jsou publikovány formou aktuálních informací na www.uzis.cz
- Aktuální informace č. 09/09 - Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu v ČR - EHIS CR (Úvodní informace)
- Aktuální informace č. 25/09 - Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu v ČR - EHIS CR (Charakteristika souboru respondentů)
- Aktuální informace č. 40/09 - Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu v ČR - EHIS CR (Základní charakteristiky zdraví)
- Aktuální informace č. 43/09 - Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu v ČR - EHIS CR (Chronické nemoci)
- Aktuální informace č. 45/09 - Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu v ČR - EHIS CR (Nehody a úrazy. Zdravotní stav a zaměstnání.)
- Aktuální informace č. 52/09 - Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu v ČR - EHIS CR (Smyslové a pohybové funkce)

Děkuji za pozornost !